

مقدمه

جنس لیلیوم یکی از اعضاء زیررده (Sub class) تک لپه‌ای‌ها و خانواده (Liliaceae) بوده و یکی از گیاهان زینتی منحصر به فرد است که گل‌های زیبا و رنگارنگ آن از قیمت بالایی برخوردار است این گیاه حدود ۱۰۰ گونه دارد که در مناطق از ۱۰ تا ۶۰ درجه عرض شمالی پراکنده است. ارقامی از آن به صورت گل شاخه بریده و ارقامی نیز بصورت گلدانی و در فضای سبز کشت می‌شوند. کشور ما به دلیل تنوع اقلیمی و داشتن مناطق کوهستانی و خنک توانایی اقلیمی مناسبی برای کشت دارد. ایران همچنین رویشگاه طبیعی گونه‌های زیبایی از لیلیوم نظیر سوسن چلچراغ (L. ledebourii (Baker)Boiss) است که در برخی مناطق نظیر کلاردشت، خانقاه اردبیل و ارتفاعات داماش عمارلو وجود دارد.

تولید لیلیوم در مناطق با آب و هوای متفاوت در سال‌های اخیر به طور قابل ملاحظه‌ای در حال افزایش است و افزایش سطح تولید روزبه‌روز این گل قابل انتظار است. توسعه روزافزون آن مربوط به بیشتر شدن گروه‌بندی، افزایش دوره بازاریابی (اغلب یک دوره یکساله)، بهبود خصوصیت کیفی سوخها، معرفی واریته‌هایی با گل‌های روبه بالا و تقاضا برای گل شاخه بریده بزرگتر و با تنوع رنگ بیشتر توسط مشتریان و خریداران گل می‌باشد.

مشخصات گیاه‌شناسی لیلیوم

گل لیلیوم یا سوسن با نام علمی (Lilium ledebourii) از خانواده (Liliaceae) گیاهی تک لپه‌ای است. سوخ لیلیوم بدون پوشش بوده و یک اندام ذخیره‌ای زیرزمینی می‌باشد که از فلس‌ها و صفحه پایگاهی (Basal plate) تشکیل شده است. صفحه پایگاهی یک ساقه متراکم بوده که نوک ساقه و ریشه‌ها از آن بوجود می‌آیند. فلس‌ها برگ‌های متورم و تغییر شکل یافته‌ای هستند که به عنوان مخزن مواد غذایی عمل می‌کنند. فلس‌های جدید از جوانه انتهایی در محور فلس درونی نزدیک ته ساقه گل‌دهنده قدیمی که سوخ دختر (Dauther bulb) نامیده می‌شوند بوجود می‌آید.

سوخ‌های لیلیوم در بهار جوانه‌زده و بسته به گونه در تابستان یا اوایل پاییز گلدهی خواهند داشت. اغلب سوخ‌های لیلیوم جهت تحمل شرایط نامساعد پاییز و زمستان دارای یک دوره رکود می‌باشند که این دوره رکود به وسیله دماهای پایین از بین می‌رود.

شکل ۱- آشنایی با گل و سوخ گیاه لیلیوم

کاشت

لیلیوم برای گل دهی می تواند در انواع خاک های دارای ساختمان خوب و زهکشی مناسب کشت شود. در غیر این صورت بهتر است خاک های سنگین (رسی و رسی شنی) با مواد هوموسی تا عمق ۳۰ سانتی متر مخلوط شوند. این کار موجب نرم شدن خاک (ساختمان بهتر) شده و در عین حال موجب افزایش نگهداری رطوبت خاک و کاهش میزان آبیاری می شود. سیلتی بودن سطح خاک باعث سله بستن شده و برای جلوگیری از آن از باید کاه و کلش در سطح خاک، خاک اره و پیت استفاده نمود. اسیدیته (pH) در محدوده ۷/۵ - ۵/۵ برای رشد و نمو لیلیوم مناسب می باشد. سوخ ها پس از تهیه بایستی، سریعاً کشت شوند. اگر این امر (کاشتن) امکان پذیر نباشد، سوخ ها را می توان در دمای ۲-۰ درجه سانتی گراد برای حداکثر ۲ هفته با دمای ۵-۲ درجه سانتی گراد برای حداکثر ۱ هفته نگهداری کرد.

وقتی که سوخ لیلیوم کاشته می شود، جذب آب و مواد غذایی در طول ۳ هفته اول، بستگی به ریشه های سوخ که در هنگام کاشته شدن توسعه پیدا کرده است، دارد. بنابراین لازم است که لیلیوم هنگام کاشتن دارای ریشه های خوب و سالم باشد. وقتی که ساقه هوایی از سوخ خارج شد، ریشه های ساقه ای در حد فاصل بین قسمت بالای سوخ و سطح خاک تشکیل می شود. این ریشه های ساقه ای بزودی به همراه ریشه های موجود در سوخ، شروع به جذب آب و مواد غذایی برای گیاه می کنند. تراکم کاشت، بسته به نوع، رقم اندازه سوخ و زمان کاشت، متفاوت است. برای گلدهی در طول ماه های با دمای بالا و نور زیاد، سوخ ها باید متراکم تر کاشته شوند. در دوره ای با نور ضعیف (زمستان)، سوخ ها باید با تراکم کمتری (فاصله بیشتر) کاشته شوند.

گل لیلیوم

PTMP/SK/R&D/A/ Lily01 /05042022

کشت لیلیوم معمولاً در گلخانه‌های شیشه‌ای یا پلاستیکی مرسوم است. این کار موجب می‌شود که از اثرات نامطلوب آب و هوا و هرگونه شرایط نامطلوب، دوری شده و باعث کنترل بهتر شرایط محیطی از جمله رطوبت، دما و غیره گردد. کشت لیلیوم در فضای باز فقط در مناطقی که دارای شرایط مطلوب آب و هوای می‌باشند مانند مناطق دارای دوره‌های بدون یخبندان و باد شدید، مقدور می‌باشد. به دلیل توسعه و بهبود روش‌های ذخیره و نگهداری، سوخ‌ها لیلیوم در طول سال قابل استفاده می‌باشند. بنابراین در هر زمان در طول سال، سوخ لیلیوم قابل کشت می‌باشد، البته بستگی به شرایط آب و هوایی، بویژه دما و نور منطقه مورد کشت دارد. در برخی مناطق که دمای میانگین تابستان آن‌ها بالاست (بالای ۲۰ درجه سانتی‌گراد) باعث زود جوانه‌زدن و رشد سریع گل شده و کیفیت گل را پایین آورده و گل‌های درجه ۲ را تولید خواهد نمود.

تعاونی پترو تمدن مهمام پارس

شکل ۲- گلخانه گل لیلیوم

داشت

آب یکی از فاکتورهای مهم رشد در کشت لیلیومها محسوب می‌شود. بنابراین مرطوب کردن خاک درست قبل از کاشت سوخها و آبیاری چند روز پس از کشت، طوری که خاک به طور مناسب به سوخها و ریشهها بچسبد ولی موجب فشردگی و خراب شدن ساختمان خاک نشود، بسیار مناسب و ضروری است. وقتی که ریشههای ساقه‌ای رشد کردند، مرطوب نگه داشتن خاک بالای سوخها به طور مداوم جهت رشد ساقه و خروج براحتی آن از خاک، ضروری می‌باشد. مقدار آبیاری بستگی به نوع خاک، مقدار خشک شدن خاک و مرحله رشد گیاه دارد. میزان آب مورد نیاز گیاه براساس رطوبت خاک و همچنین رطوبت مورد نیاز (ظرفیت مزرعه) تعیین می‌گردد.

برای افزایش حاصلخیزی خاک، مواد آلی کاملاً پوسیده حدود ۱ مترمکعب کود دامی کاملاً پوسیده در ۱۰۰ مترمربع می‌تواند استفاده شود. کودهای دامی تازه علاوه بر داشتن بذور علفهای هرز، معمولاً خیلی شور بوده و برای گیاه مضر می‌باشد. در خاکهای سنگین و اغلب خاکهای هوموسی، کودها حیوانی اثرات معکوس روی ساختمان خاک دارد و به عنوان عامل سیمانی شدن عمل می‌کنند. در چنین خاکهایی، استفاده از پیت ترجیح دارد. گل لیلیوم مواد غذایی کمی (به دلیل ذخیره مواد غذایی در سوخ) بویژه در ۳ هفته اول کشت نیاز دارد. در خاکهای ضعیف از لحاظ مواد غذایی، عناصر غذایی فسفر و پتاسیم را به صورت کود باید اضافه نمود.

از آنجایی که لیلیوم به وسیله زیادی فلوئور به شکل سوختگی برگ (بویژه در خاکهای با pH پایین) آسیب می‌بیند، بنابراین باید از کودهای فاقد فلوئور مانند سوپرفسفات استفاده کرد. کودهای دارای فلوئور کم مثل دی فسفات نیز قابل استفاده می‌باشند. توصیه کودی در مورد گیاهان مختلف از جمله گل لیلیوم باید براساس آزمون خاک انجام گیرد. اما در صورت انجام ندادن آن می‌توان کودهای ازته را ۳ هفته پس از کشت به صورت سرک، حدود یک ۱ کیلوگرم در ۱۰۰ مترمربع در خاکهای فقیر از مواد آلی استفاده کرد. پس از دادن کود ازته، در هنگام داشت لیلیوم، اگر زردی مربوط به علائم کمبود ازت دوباره مشاهده گردید، می‌توان کوددهی سرک را تکرار نمود. این کود می‌تواند از طریق آب آبیاری و یا از طریق محلولپاشی رو گیاهان استفاده شود. توصیه می‌شود برای پیشگیری از سوختگی برگ، بعد از محلولپاشی با آب مناسب آبیاری شود.

گل لیلیوم

PTMP/SK/R&D/A/ Lily01 /05042022

برداشت

به محض اینکه غنچه‌های اولیه رنگ مناسب را پیدا کردند، گل‌ها قابل برداشت می‌باشند. اگر برداشت گل خیلی زود انجام شود، یعنی قبل از رنگ گرفتن کامل غنچه‌های اولیه، غنچه‌ها به طور کامل باز نمی‌شوند. همین‌طور اگر برداشت گل خیلی دیر انجام شود موجب می‌شود که گل‌ها هنگام حمل و نقل صدمه ببینند و از کیفیت گل آن‌ها کاسته شود. این صدمه‌ها، شامل ضربه خوردن و سائیده شدن گلبرگ‌ها و همچنین ریختن دانه گرده روی گلبرگ‌ها می‌باشد.

در گل‌های باز شده بهتر است، برداشت گل در صبح صورت گیرد تا از خشک شدن گل جلوگیری شود و گل‌ها بریده شده، بیشتر از یک ساعت درون گلخانه نگه داشته نشود. بعد از بریدن گل‌ها، آن‌ها براساس تعداد غنچه در ساقه و همین‌طور طول ساقه، دسته‌بندی می‌شوند. برگ‌های ۱۰ سانتی‌متر پایین ساقه گل باید چیده شود، این عمل موجب بهتر شدن ظاهر گل شده و همچنین کیفیت گل را نیز بهتر می‌کند، زیرا وقتی که در آب قرار داده می‌شود، آلودگی کمتری بوجود خواهد آمد.

منبع

پرورش گل لیلیوم. (۱۳۹۱). پژوهشکده گل و گیاهان زینتی محلات

